

Da me vidi cijela zemaljska kugla, vidjela bi da se smijem

Biserka Šikić i Bosiljka Devernay

‘Djeca u prirodi’ je projekt lokalne zajednice kojim se djeci omogućuje učenje o održivom razvoju, neposredan kontakt s prirodom i zajednički život u njoj.

O predškolskom odgoju u Hrvatskoj brinu se lokalne zajednice, pa tako i Grad Zagreb skrbi za oko 30.000 djece koja su uključena u programe predškolskog odgoja i obrazovanja u 60 gradskih vrtića.

Iako većina gradskih vrtića ima polivalentne prostore za motoričke aktivnosti te ograđen, siguran i opremljen vanjski prostor, djeca živeći u urbanoj sredini velikog grada previše borave u zatvorenom prostoru. Gradski ured za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba je, vodeći se nacionalnim programom Odgoja i obrazovanja za održiv okoliš, pokrenuo program ‘Djeca u prirodi’ - oblik petodnevno danonoćnog boravka u prirodi, namijenjen djeci u godini prije polaska u školu svih zagrebačkih vrtića. Program, uz odgajateljice i djecu, provodi nositelj programa, Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić, sa svojim voditeljicama odgajateljicama, ravnateljicom i timom stručnih suradnica. Djeca tijekom boravka u prirodi mogu sudjelovati u raznolikim aktivnostima u golemom parku od 10.000 m² koji obiluje šumskim biljnim i životinjskim vrstama, a koji je samo 30 minuta vožnje udaljen od centra Zagreba.

Djeca borave u kućicama koje su uređene poput obiteljskog doma. Tijekom sedamdesetih u ovim prostorima su boravila djeca iz vrtića i škola iz gotovo cijele Hrvatske, no ranih devedesetih, u vrijeme ratnih zbivanja, u prostoru su boravili pripadnici vojske i obitelji u zbjegu. Mnoge godine prenamjene prostora i nenamjenskog korištenja utjecale su na to da se prostor potpuno zapusti i devastira. Lokalna zajednica inicirala je vraćanje u funkciju

svih zapuštenih prostora namijenjenih programu ‘Djeca u prirodi’. U uređenju su dobrovoljno sudjelovali mnogi domari, spremačice, odgajateljice i timovi zagrebačkih dječjih vrtića.

Stara škola, koju su djeca nazvala ‘čarobnom školom’, preuređena je u bogato opremljene kabinete među kojima su i istraživački laboratorij, soba za stimulaciju osjetila, komunikacijska soba, likovni atelje, tamna soba za projekcije, stolarska hobi radionica, polivalentna dvorana, galerija za dječje stvaralaštvo i dvorana s pozornicom. Brojni sadržaji nadomak prostora u kojima su djeca smještena pružaju im dragocjena iskustva života u prirodi. Tako djeca posjećuju seosko gospodarstvo, farmu koza i jezero s ribama i obitavalištem ptica. Šumsko okruženje s prostranim livadama, šumarcima i raznolikim biljem i životinjama omogućuje im da doživljavaju, istražuju i uče o prirodi. Tijekom petodnevno danonoćnog boravka u prirodi djeca prema vlastitim interesima biraju raznolike aktivnosti u prirodi, laboratorijima i kabinetima, a usto zajedno jedu, spavaju, družice se i prilagođavaju uvjetima zajedničkog života u okolnostima drukčijim od svakodnevnih.

Život u prirodi

Djeca upoznaju i istražuju biljke i životinje u njihovom prirodnom staništu. U šumi promatraju izgled i ponašanje vjeverice kitnjastog repa, koja skače s grane na granu u potrazi za lješnjacima. U proljeće promatraju kako ptice savijaju gnijezda na granama drveća, a njihov pjev u tišini šume godi dječjem uhu naviklom na gradsku buku. Kad u

noćnoj šetnji parkom susretnu ježa, osvijeste koliko je ugrožen ako se nađe na prometnici. Na livadi uočavaju male kukce i gmizave puževe i pažljivo zaobilaze krtičnjake. Obližnje jezero vrvi kornjačama, žabama i ribama. Divlje patke djeca hrane suhim kruhom i gledaju kako pačiči uče plivati. Na seoskom domaćinstvu djeca hrane male kozliće i igraju se s njima dok veselo mekeću i razigrano skaču baš poput njih. U čarobnoj školi djeca skrbe o ribicama u akvariju, paličnjacima u insektariju i crvenouškim kornjačama u terariju, i tako razvijaju bržnost i odgovornost za životinje koje žive izvan svog prirodnog okoliša.

Djeca imaju prigodu upoznati raznolik biljni svijet šume, livade, jezera i voćnjaka. Uče prepoznati drveće po lišću, kori i plodu i odrediti mu starost prema godovima na panju. Otkrivaju što

je sve potrebno biljkama da bi rasle i kako se razmnožavaju. Osvješčuju što su samonikle, a što uzgojene biljke, koje su biljke ljekovite, a koje otrovne i zašto su neke biljke zakonom zaštićene. Sva svoja neposredna iskustva iz prirode, kao i razne materijale koje pronađu, nadograđuju i proučavaju promatranjem u istraživačkom laboratoriju. Djecu sve zanima. Latice cvijeća, vlasi trave, listovi različitog drveća, uzorci vode iz jezera i bare. Uz pomoć lupa i mikroskopa pomno proučavaju mrave, pauke, strukturu pojedinih dijelova stabala i biljaka, šare odbačenih puževih kućica, ptičja pera i mnoge druge materijale koje su sakupili u šetnji. Svoja zapažanja i nova iskustva i znanja bilježe na plakativima, u mapama i dnevnicima. O svojim zapažanjima razgovaraju sa svojim prijateljima, razmjenjuju mišljenja i novootkrivene teorije o postanku života.

Djeca istražuju

U neposrednom kontaktu djeca upoznaju rad ljudi koji brinu o parku i njegovim stanovnicima. Od šumara saznaju zašto se neka stabla moraju posjeći i koje je najbolje mjesto za sadnju mladica. Pomažu biologinji u markiranju drveća. Čuvar ih prati u noćnom istraživanju parka uz svjetlo baterija. To je prigoda da pobijede strah od mraka jer uviđaju da se noćni izgled šume samo prividno mijenja u igri mjesečeve svjetlosti i grana drveća.

U parku se nalazi meteorološka postaja u kojoj prate temperaturu i tlak zraka, mjere padaline, vjetar, opažaju druge vremenske uvjete i na temelju tih podataka izrađuju svoj petodnevni kalendar vremena. Eko-akcijama unapređuju okoliš ispred kućica u kojima borave, sade i održavaju male cvijetnjake, izrađuju kućice i hranilišta za ptice i životinje, izrađuju svoj ekobonton i povelju o zaštiti prirode. Budući da djeca veći dio vremena

provode u prirodi, zapažaju svu njezinu ljepotu, raznolikost i čudesnost. Snažni doživljaji iz prirode potiču ih na stvaralačko izražavanje. Nastaju vrlo kreativne slike, skulpture, mobilii... uglavnom od prirodnog i otpadnog materijala.

Dječje igre u parku razlikuju se od uobičajenih igara na dječjim igralištima: ovdje djeca mogu preskakati panjeve, trčati uz i niz brijeg, između drveća, hodati preko oborenog stabla i drvenog mostića, penjati se na drveće, provlačiti se ispod grmlja i velikog izdubljenog starog stabla, uvlačiti se u šatore od granja koje su sami konstruirali... Mnogobrojne su prigode za zabavu i druženje u prirodnom okruženju - poput jesenske i proljetne svečanosti, ljetnog festivala, kestenijade, Dana jabuka i Sunca... Za djecu se organiziraju šaljive šumske igre, a jedna od najpopularnijih je potraga za šumskim patuljcima uz pomoć orijentacijske mape. Pronađene patuljke odnose u svoje vrtiće gdje im čuvaju igračke i podsjećaju ih na zabavne dane u Gradu mladih.

Grad mladih

Svake godine oko 6000 djece realizira petodnevni boravak u prirodi, zajedno sa svojim odgajateljima. Program podržava humanističko-razvojni pristup koji uvažava djetetove individualne potrebe i interese i omogućuje mu da samostalno bira aktivnosti,

materijale, suradnike, djecu i odrasle s kojima će istraživati, raspravljati i učiti. Osobito se podržava učenje osjetilima, neposrednim pozitivnim iskustvom i doživljajem o prirodi i iz prirode te razvojem osjećaja i odgovornosti prema neposrednom okruženju. Dosadašnja primjena pokazala je da program izvanredno podržava i razvoj samostalnosti i odvajanje od roditelja. Dijete relaksira izvanrednim senzacijama prirode, ugode druženja i učenja s vršnjacima. Koliko je doživljaj djece snažan, govore i njihove izjave:

Sve mi je najbolje, nema kraja najboljem.

Bilo bi dobro da Grad mladih traje sto dana, a ne pet.

Da me vidi cijela zemaljska kugla, vidjela bi da se smijem.

Biserka Šikić je odgajateljica u Dječjem vrtiću Ivane Brlić Mažuranić u Zagrebu i koordinatorka programa 'Djeca u prirodi'.

biba@net.hr

Bosiljka Devernay je načelnica za predškolski odgoj u Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba.

bosiljka.devernay@zagreb.hr

